

ÁLT/90-1/2024.

Döntéshozatal:
egyszerű többség

T Á J É K O Z T A T Ó

– a Vármegyei Közgyűléshez –

**Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye agrárgazdaságának aktuális helyzetéről,
az agrárgazdaságra vonatkozó 2024. évi intézkedési tervekről,
lehetőségekről**

Seszták Oszkár
elnök
Nyíregyháza

Tárgy: Tájékoztató a vármegyei Közgyűlés részére

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel elfogadva felkérését, az alábbiakról kívánom Önt és a Vármegyei Közgyűlést tájékoztatni.

Annak ellenére, hogy Magyarországon - minden fejlett nyugati országhoz hasonlóan (így az USA-ban és az EU-ban is) általában „csak” 3 %-nyi az ágazatnak az egyes országok GDP-jéhez adott értéke, valamint az állandó foglalkoztatásban is „csak” 3-5 %-nyi szerepe van az ágazatnak, fel szeretném hívni ezúton is a Tisztelt Közgyűlés figyelmét, hogy a 2020-2022. közötti COVID-pandémia miatti személyi korlátozások nagy mértékben kihatottak a kereskedelmi, ezen belül pedig az élelmiszer-ellátási lehetőségekre. A betegség időszaka alatt jelentősen felértékelődött az országok élelmiszerrel valló önellátásának, önrendelkezésének jelentősége a korábbi nagy mértékű globális forgalommal szemben. Szeretném hangsúlyozni ennek az 5 %-nyi kis- és közép vállalkozásnak a lakosság megtartó szerepét, a vidék élhetőségének biztosításában. Senki sem szeretné a hagyományos magyar, ezen belül pedig SzSzB vármegyei településeknek az Őrséghez hasonló kiürülését, vagy jelentős kisebbségi, esetleg gazdasági migráció által érintett személyek nagy számú betelepülését látni. Ezeknek az önadózó, helyi szolgáltatások igénybevételével a helyi gazdaság fejlesztésében is szerepet játszó KKV-knak igen nagy nemzetgazdasági jelentősége van. Kérem, a vármegyei közgyűlés minden lehetséges eszközzel támogassa ezek fenn- és megmaradását. A nyugat-európai gazdademonstrációs hullám érzékelteti, hogy a mezőgazdaságból élők, a vidéki életmódhoz ragaszkodók olyan indulatokat tudnak kiváltani, ami miatt össze tudnak fogni közös érdekeik, szándékaik érvényesítése érdekében.

Fentiekhez kapcsolódóan számunkra jól érzékelhető, hogy túlzott az a zöld lobby, ami pl. minden EU-s tagország, így hazánk jelentős erőborítását kívánja. Ha nem termeljük meg a mi kultúránk alapját jelentő kenyérhez a búzát, és tovább csökken az élelmiszer célú állatállományunk is, akkor mi is áttérünk a bogár - rovar alapú étkezésre? Hazánk mezőgazdasági potenciálja még mindig ezen felüli mértékű, nem lenne szükséges az étkezési szokásaink ilyen mértékű és irányú átalakítására. A magyar társadalom nagy része elutasítja, igazából csak divatnak, hóbortnak tartja ezt az étkezési kultúrát. Nem

hagyhatjuk magunkra kényszeríteni azt. Kitartunk a hagyományos élelmiszer termelés mellett, nem dűlünk be a divatnak. A kenyérlisztben idegen az állati fehérje szerepe, még ha a haszonállatok takarmányozásában esetleg alkalmazzuk is azokat.

De említhetjük a mûhús, konkrétan labor körülmények között előállításra kerülő élelmiszer célú gyártását, miközben a GMO-eljárások káros hatásainak elkerüléséért is küzdünk az ilyen takarmány és élelmiszerek termelésének erős tiltása által. Hiszen jól látható, hogy az egész folyamat mesterségesen kerül indításra, mesterségesen kerülnek az anyagok egymás közelébe, úgy, ahogy a való életben sohasem kerülhetnének. Amikor a glifozát gyomirtószer hatóanyagának az emberi szervezetben esetleg okozható negatív elváltozásaitól félnek az emberek, akkor ennek a teljesen életidegen „élelmiszernek” a negatív hatásaitól miért nem? Azok a mellettük hangoztatott állítások sem állják meg véleményünk szerint a helyüket, hogy ezeknek az „élelmiszernek látszó termékek” előállításának esetleg kisebb lenne az ökológiai lábnyoma, kevesebb CO₂ termelődne általuk, mint a hagyományos élelmiszer előállítás során.

Nem szeretjük gazdálkodóként, hogy ezek a „vívmányok” egyáltalán szóba kerülnek.

Sajnos azonban egyre jobban a termelési kedv ellen hatnak a pénzügyi és piaci körülmények is. Jelenleg 1 kg kenyér ára 1000 Ft körül mozog már, és csak mintegy az egy negyedét teszi ki a búza, mint alapanyag árát, amiből a gazdálkodók csak max. 60 %-nyi részt kapnak meg. De nem jobb a helyzet továbbra sem az alma (akár az étkezési, akár az ipari minőség) ára kapcsán sem. Gazdálkodóként nem érezzük a belső piacok hatékony védelmét. Nincs már meg az alap élelmiszerek előállításának volumene sem sok esetben az országban. Több zöldségből, mint pl. hagyma, burgonya, a klasszikus termőfaják ellenére valóban importra szorul az ország, mert annyira lecsökkent a termelésünk. Amit még megtermelünk, azt a jellemzően magánkézben lévő feldolgozók és multinacionális kiskereskedelmi áruház láncok az olcsó élelmiszerárak érdekében nyomott áron veszik át. Már 2017-ben a NAK vármegyei szervezetéből indulva uniós szintű kérdéssé tudtuk emelni a tisztességtelen piaci magatartás kérdését, de sajnos a már folyamatba lévő választási előkészületek miatt ennek megvalósulása elhalasztódott. Az új összetételű Mezőgazdasági Bizottság kérdőívet állított össze a gazdálkodók megnyilatkoztatása érdekében. Ezt azonban alig 5.000 válaszadó töltötte ki uniós szerte, ebből mintegy 3.000 SzSzB vármegyei válasz volt a statisztikai adatok szerint. A jelenleg is zajló EU-s gazdatüntetések egyik sarkalatos pontja ugyanez a kérdés. Egyes kormányok már ígértek hathatósabb lépéseket ezen a téren a tüntető gazdáknak. Mi is tovább folytatjuk az egyeztető lépéseket, valamint kezdeményezésünkre az országgyűlés tavaszi ülészakán benyújtásra kerül egy vonatkozó rendelet csomag is.

Mindenképpen támogatjuk miniszter urat abban a törekvésében, hogy több növényi termékből hazánk 2030-ra ismét önellátó legyen, a termőterületek ismét

megnövekedjenek, a helyi klimatikus viszonyok szerinti korábbi termelési körzetekben megerősödjenek a gazdálkodási lehetőségek. Kérjük a vármegyei Közgyűlés segítségét is ebben.

A jelenlegi fásítási programnak a túlzott erőltetését is javasoljuk a jövedelmezőség szempontjából vizsgálni, mert az erdősítés alá eső területek a későbbiekben már nem vonhatók természetbe, ami a megye gazdálkodóinkra is hátrányos lehet a későbbiekben. Jelenleg a fa árakra kicsi a piaci kereslet is. Ráadásul senkinek, és a Föld állapotának sem kedvezne, ha nagyobb arányban visszatérnénk a fatüzelési módokra. Ha azonban ez meghirdetett cél, amit mindenáron szükséges megvalósítani, javasoljuk, hogy az ipari üzemek és autók füstelvezető rendszereibe építettekhez hasonló, a fatüzeléshez kialakított, nagy hatékonyságú szűrő berendezések elterjedését akár kormányzati „koordinálással”, támogatásokkal ösztönözzék, mint a villanyautók és napelemes fűtési rendszerek esetében.

A jégkár mérséklő rendszer (JÉGER) működtetése bár nem előz meg minden jégkárt, de kimutatható védelmet, számszerűsíthető kármentességet biztosít az országunk területén. Elsősorban a határainkon kívül, így a hatósugarukon kívül kialakuló viharfelhőket nem tudja utólag megszüntetni, amelyeket hozzánk befelé sodornak a széljárások, így azok supercellává alakulásuk esetén okoznak nálunk is érzékelhető, látható jégzsemeket. De közel sem akkorákat, mint az elmúlt időszakokban a környező országokban többször is tapasztalat óriás, teniszlabda nagyságú jéggolyókat. A NAK által kiépített rendszernek az ideje a hatodik üzemelési éve volt. Működtetéséhez az Agrárminisztérium a Kárenyhítési Alapból évi legfeljebb 1,8 milliárd forintot biztosít. Számítások szerint a rendszerre fordított minden 1 forint mintegy 33 forint termelési értéket óv meg, éves szinten ez 50 milliárd forint megmentett termelési értéket jelent. Hazánkban 2023-ban alapvetően egy-egy durvább supercella (amely ellen sehol a világon nincs védekezési mód) jellemzően csak egy-egy szűkebb területen okozott nagyobb károkat.

Konkrétabban a vármegye agrárgazdaságának aktuális helyzetéről:

A vetéseink állománya megfelelő az ilyenkor szokásosnak. Belvíz és téli fagy, valamint jeges hóborítás, sem pedig árvíz, ill. kiöntés nem okozott számottevő károkat. A lecsökkent területű repce állományoknak mintegy 10-15 %-a van, ill. volt túlfejlett, ezeket sajnos a január végi lehülés károsította, de vármegyei szinten ezek a károk nem jelentősek. Ebben a vetési ciklusban az alábbi mennyiségek kerültek vetésre:

Növényfaj	Vetésterület 2022/2023 (ha)	Vetésterület 2021/2022 (ha)
Őszi káposztarepce	4 834	3 829

Őszi árpa	2 497	1 453
Őszi búza	29 015	22 844
Rozs	5 100	3 120
Triticálé	11 986	7 410

A 2022. és 2023. évi SzSzB vármegyei vetésszerkezetet a tavaszi vetésűek tekintetében az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Növényfaj	2023. évi terület (ha)	2022. évi terület (ha)
Napraforgó	55 061	53 353
Szója	780	902
Kukorica	81 896	105 066
Burgonya	763	856
Cukorrépa	136	58

A vármegyei gyümölcsös kertek területe jelenleg csökken, de ezt a trendet lassíthatják a 2024. évben várható VP-s beruházási támogatások, melyek a gazdálkodók igénybe vehetnek.

A gyümölcsösök állapota az időjárásnak megfelelő. Pocok invázió a vármegyében nem jelentkezett, csak lokálisan, egy-egy kisebb területen okoztak gondot az őszi időszakban. A gyümölcsöseinkben mostanra sok esetben be is fejeződtek a metszési munkálatok. A január végi lehülést követő, jelenlegi felmelegedés azonban főleg az egyébként is korai virágzású - érésű fajoknál (kajszi), és fajtáknál (alma: pl. az Idared) okozhat egy érkező kisebb lehülés esetén is károkat. Ezek az érzékeny fajok és fajták a jelenlegi állományaink közel 25 %-át teszik ki, így egy bekövetkező lehülés esetén jelentős gazdasági károkat számíthatunk, bár a jelentősebb gazdálkodók önerőből, pályázati forrásokból és a NAK segítségével (JÉGER) jelentős erőfeszítéseket tesznek a fagy és jégkárok elkerülése érdekében.

A Tiszakóródi veszettség-esemény szintén lokális kihatású volt, az érintett állományban a szükséges ellenintézkedéseket megkapták az állatok és az emberek is, így az előállításra kerülő élelmiszer nem számít már emberi fogyasztásra veszélyesnek. Ugyanakkor a szabadon járó állatok mentésére is nagy hangsúlyt kell helyezni, hogy hasonló fertőzés, vagy embert érő fertőzés ne alakulhasson ki.

A vándorló madarak vonulásának szintén kedvez a jelenlegi időjárás, így az extenzív és félintenzív tartású szárnyas állományok ismét ki vannak téve a madárinfluenza betegség fertőzésnek, de az ebben a szegmensben gazdálkodók már jól megismerték a teendőket, így vélhetően vármegyénkben nem alakul ki 2024. évben fertőzési góc, és nem kerülnek alkalmazásra korlátozó eljárások.

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

Az agrárgazdaságra vonatkozó 2024. évi intézkedési terveinkről, lehetőségeinkről.

A vármegyei fejlesztési stratégia kialakításakor tettünk a szektorunkban működők részére előnyös javaslatokat, de egyelőre csak kevés megvalósulását látjuk sajnos az elmúlt 3 évben.

Ezúton ismételten felhívom a Közgyűlés figyelmét arra, hogy a TOP és más közigazgatási pályázatok keretében megvalósuló önkormányzati mezőgazdasági munkák és tárolók nagyban rontják a gazdálkodók lehetőségeit. Meg kell találnunk az egyensúlyt, és a hasznosítás érdekében az együttműködés lehetséges formáit. Korábban is azt javasoltuk, hogy ezeket a pályázati forrásokat olyan céllal használják fel, ami piaci alapon nem jól megtérülő, ugyanakkor közérdeket szolgál.

További teendő a Nyírség vízgazdálkodását javító célú beruházás megvalósulásának segítése, ami a vármegye klimatikus és hidrológiai adottságainak javításán túl lehetőséget biztosít a gazdálkodás javítására is. Örömmel értesültem róla, hogy az országos költségvetésben mintegy 24 Mrd Ft-os összeg 2024-re elkülönítésre került ebből a célból. Ennek az eljárásnak a kisajátítással kapcsolatos egyeztetéseiben rész kívánunk venni a NAK és a MAGOSZ lehetőségei között.

Továbbra sem adtuk fel a közös piacra lépés szervezésének feladatát, a gazdálkodók érdekeinek védelmét. 2024. évben miniszter úr segítségével ez az egyik kiemelt ügycsoport, amivel foglalkozni kívánunk.

A hazai élelmiszer igény megtermelése szempontjából kiemelten fontosnak tartjuk továbbá, hogy ne kerüljenek kivonásra további mezőgazdasági területek a termelésből. Ezért javasoljuk, hogy az ipari és energetikai beruházások lehetőség szerint barnamezős beruházásban valósuljanak meg, de ha zöldmezős kivitelezésben történnek, akkor csak az alacsony termelési potenciájú (8-10 AK alatti) területekre lehessen ilyeket megvalósítani.

Tisztelt Közgyűlés!

Kérem beszámolóom elfogadását, az abban foglaltak elvi és tényleges támogatását mindannyiunk, a magyar vidék, azon belül pedig SzSzB Vármegye lakóinak fejlődése érdekében.

Kelt: Nyíregyháza, 2024.03.12.

Rácz Imre
vármegyei elnök

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Igazgatóság

Cím: 4400 Nyíregyháza, Arany János u. 7. Tel. szám: +36 42/501-131 E-mail: szmak@nak Honlap: www.nak.hu